

Gebiedsontwikkeling Roermond-Oost

*‘Lokale ambities en initiatieven voor kwaliteitsverbetering
van de gezamenlijke leefomgeving’*

Werkgroep GORO | Marc Mooren | Pieter van Melick | Louis Cox | Brenden Keon | Robert Wulms |
Stéphanie Beek-Peters | Bart Tegels | Peter van Soest | Claudine Bours

Inhoud

Voorwoord	2
Werkgroep GORO: een samenwerking met slagkracht!.....	3
Participatie staat voorop	3
De GORO Ambitie	4
Leeswijzer	4
Hoofdstuk 1 Gebiedsbeschrijving.....	5
Wordingsgeschiedenis en ruimtelijke structuur.....	6
Bijzondere landschapselementen	7
De interactie met Nationaal Park De Meinweg	8
Aandachtspunten in het gebied	9
Hoofdstuk 2 Initiatieven voor gebiedsontwikkeling	10
A. Natuur & Landschap	11
Inspiratieproject Thuserhof.....	14
B. Water & Klimaat.....	15
C. Landbouw	17
D. Recreatie & Toerisme.....	19
E. Infrastructuur.....	21
F. Economie	22
G. Participatie & Educatie.....	23
H. Energie	24
Hoofdstuk 3 Transitieproces en projectorganisatie.....	25
Vrijwillige kavelruilen als belangrijk middel in gebiedsontwikkeling.....	25
Voorbeeld uit de praktijk: Vrijwillige kavelruilen Gemeente Weert	26
Tot Slot.....	27

Voorwoord

Voor u ligt het startdocument gebiedsontwikkeling Roermond-Oost, opgesteld door Werkgroep GORO (Gebiedsontwikkeling Roermond-Oost): een collectief van lokale ondernemers en initiatiefnemers. Een diverse groep waarin iedereen zijn eigen kennis, inzichten en kracht inzet toewerkend naar een gezamenlijk streefbeeld: Roermond-Oost transformeren naar een dynamisch en vitaal gebied, waar je goed kunt wonen, leven en werken. Een gebied waar inwoners en bezoekers optimaal kunnen genieten van de eigenheid en cultuurhistorie van ons landschap. Waar de natuur robuust is en floreert. En waar lokale boeren toekomstbestendig kunnen ondernemen. Direct grenzend aan de stad Roermond en in samenspel met Nationaal Park de Meinweg zien wij een gebied met enorme potentie. De leden van werkgroep GORO zijn elk op hun unieke wijze verbonden met deze plek en bundelen de krachten, om samen met de lokale gemeenschap en betrokken partijen deze potentie te ontketen.

Het schetsen en toewerken naar een ideaalbeeld is inspirerend en leerzaam, maar het roept ook uiteenlopende vragen op. Hoe beschermen we onze waardevolle natuur? Wat kunnen we doen om te zorgen voor ecologische structuurversterking in balans met een duurzame economische ontwikkeling van het gebied? Hoe verbeteren en beschermen we de kwaliteit van onze bodem en watersystemen? Op welke manier dragen we ons steentje bij in de energietransitie? De oplossingen zullen we gaan vinden door onze onderlinge samenwerking. Daarnaast vereist een integrale gebiedsbenadering onderzoek, analyse, advies van deskundigen en regie om over te gaan tot een succesvolle aanpak. Echter, het 'laaghangend fruit' kunnen we nu al gaan plukken. Binnen werkgroep GORO ontbreekt het niet aan concrete plannen en ideeën die het gebied direct al een stukje mooier en veerkrachtiger maken.

In dit document schetsen we de eerste lijnen van een onbegrensd toekomstbeeld, maar het is bovenal ook een startschot. Want als je vandaag begint, zie je het resultaat een dag eerder dan wanneer je morgen begint. Onderweg leren we van elkaar en sturen we waar nodig bij. Ons motto?

Doen • Leren • Beter doen!

Werkgroep GORO: een samenwerking met slagkracht!

Werkgroep GORO is écht lokaal; een vertegenwoordiging vanuit het gebied. De betrokkenheid en persoonlijke ervaringen van de groepsleden geven wezenlijke inzichten in de kansen die er liggen in het leefgebied, maar ook de uitdagingen die in Roermond-Oost aan de orde zijn en ervaren worden.

Door de lokale samenwerking en de verbindingen die er bestaan met inwoners en dorpsraad wordt invulling gegeven aan het begrip (burger)participatie: we gaan daadwerkelijk meedenken, meebeslissen en zijn zelf aan zet. Dit versterkt het verantwoordelijkheidsgevoel en betrokkenheid en draagt bij aan een succesvolle uitkomst en toekomstbestendigheid. Bovendien hebben de GORO leden gezamenlijk een sterke grondpositie in het gebied en we willen ontwikkelingen ook op eigen grond realiseren.

Maak kennis met de GORO-initiatiefnemers:

*Boven v.l.n.r. Robert Wulms, Claudine Bours, Louis Cox, Marc Mooren
Onder v.l.n.r. Bart Tegels, Peter van Soest, Brenden Keon, Pieter van Melick
Niet op de foto: Stéphanie Beek-Peters*

Participatie staat voorop

Werkgroep GORO neemt het initiatief om de gebiedsontwikkeling in Roermond-Oost in gang te zetten en houden. We stellen daarbij het belang en de behoeften van de gemeenschap centraal. GORO nodigt mensen uit om mee te praten en mee te denken. We zullen dit o.a. vormgeven door lokale informatie-bijeenkomsten en werksessies waar geïnteresseerden hun input, vragen en ideeën kunnen delen.

De GORO Ambitie

Roermond-Oost moet het dynamische toneel gaan vormen van allerlei ontwikkelingen in de transitie naar een landelijk gebied met nieuwe mogelijkheden. Hoewel er genoeg initiatieven en mogelijkheden zijn voor uitvoering op korte termijn, ontbreekt het nog aan een overkoepelende blik op het gebied met een planning voor de langere termijn. Daarom willen we als werkgroep GORO aan de slag met een integrale gebiedsbenadering. Omdat er nog geen overkoepelende visie bestaat voor het gebied als geheel, moet ervoor gewaakt worden dat ontwikkelingen elkaar niet dwarsbomen en kwaliteiten daarmee verloren gaan. De juiste activiteiten moeten plaats gaan vinden op de juiste plek, met bodem en water als leidende principes. Toewerken naar 'het grotere plaatje', maar wél van onderop. Het enthousiasme en slagkracht van de lokale gemeenschap gesteund door overheden en instanties.

Als leidraad in dit interessante proces nemen wij onze GORO ambitie als leidraad.

De GORO ambitie

Met initiatieven die zich richten op het versterken van de natuur en de beleving van het landschap, agrarische en (bedrijfs)economische structuurversterking, recreatieve ontsluiting en leisure, dragen we bij aan de ontwikkeling van een aantrekkelijk, dynamisch en vitaal Roermond-Oost voor alle belanghebbenden (grondeigenaren, ondernemers, inwoners, (lokale) organisaties, overheden, instellingen en bezoekers). Daarnaast willen we een bijdrage leveren aan de invulling van de versterking en de uitbreidings-ambitie van Nationaal Park De Meinweg.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk van dit ambitieplan treft u een korte kennismaking aan met het gebied Roermond-Oost en de interactie met Nationaal Park de Meinweg. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 2 nader in op concrete ideeën en projecten van werkgroep GORO (projectenlijst op pagina 11 t/m 24). Afgesloten wordt met een toelichting op het transitieproces en de projectorganisatie (hoofdstuk 3).

Hoofdstuk 1 Gebiedsbeschrijving

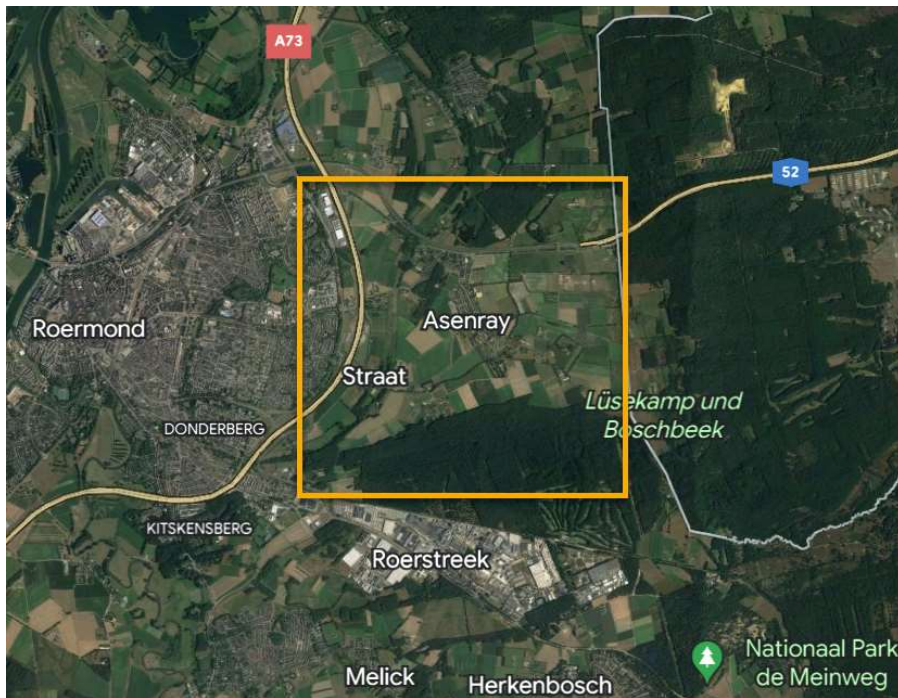
Het projectgebied Roermond-Oost is ca. 700 ha groot en gelegen ten oosten van de stad Roermond. De omgeving ook wel benoemd als 'Roermonds Groen'. Het is van oudsher een landbouwgebied gevormd rondom de kern Asenray (870 inwoners in 2022) en omliggende buurtschappen Thuserhof, Straat, Spik en Maalbroek. Aan de westzijde is de A73 de grens van het projectgebied en tegelijkertijd een afscheiding tussen de stad Roermond het landelijke gebied.

Aan de oostzijde is de grens met Duitsland de grens van het projectgebied. In Duitsland liggen natuurgebieden (bos en heidevelden) langs de grens. De grens met Duitsland is gelegen onder aan een steilrand. Het Duitse achterland is veel hoger gelegen als gevolg van het vroegere stroomgebied van de rivieren Rijn en Maas. Door het grote hoogteverschil treedt er langs de grens veel kwel op. In het noordelijke deel van het projectgebied vindt men het brongebied van de Maasnielderbeek, die vanaf de Duitse grens diagonaal door het projectgebied loopt en via de stad Roermond uitmond in de Maas.

De zuidzijde van het projectgebied wordt gevormd door de natuurgebieden Melickerheide en Luzenkamp. Dit is een stuifduinengebied welke in het verleden is aangeplant met naaldhout bedoeld om te gebruiken in de steenkolenmijn Beatrix op de Meinweg, welke nooit in productie is genomen. In het natuurgebied vindt nu omvorming plaats van naaldbos naar (boom)heide en loofbos. De Melickerheide en Luzenkamp vormen gezamenlijk de verbinding tussen Roermond (ten oosten) en Nationaal Park de Meinweg.

De noordelijke grens van het projectgebied is in vergelijking met de andere grenzen minder hard. Om het gebied niet te groot te maken is er voorlopig voor gekozen om de noordzijde af te bakenen op de gebieden Blank Water, Zuidewijk Spik en Raayerhof. Noordelijk van deze lijn ligt de kern Boukoul en het kasteel Hillenraed.

De ligging van het projectgebied is in figuur 1 weergegeven.

Figuur 1. Ligging projectgebied Gebiedsontwikkeling Roermond-Oost

Wordingsgeschiedenis en ruimtelijke structuur

De belangrijkste factor in de landschappelijke ontstaansgeschiedenis van het gebied waarvan het plangebied deel uitmaakt, is de rivier de Maas. De Maas heeft het Midden-Limburgse landschap voor een belangrijk deel gevormd. Uitgesneden terrassen, steilranden, oude stroomgeulen en Maasmeanders zijn in het landschap nog te herkennen.

De landschapstypen die in het plangebied voorkomen zijn het hogere klei- en zandgrondengebied en het lagere zandgrondengebied. Het hogere klei- en zandgrondengebied wordt doorsneden door een oude Maasmeander, nu het dal van de Maasnielderbeek en van de Leygraaf. Aan de rand van het dal, op de overgang naar de oude bouwlanden (velden genaamd), liggen verspreid grotere hoeven en het gehucht Maalbroek. Aan de oostrand van het veld, tegen de grens met het lagere zandgrondengebied, ligt het dorp Asenray. De bebouwing van Asenray en de buurtschappen Maalbroek, Spik en Straat op de overgang van de hogere zand- en kleigronden naar de lagere slenken of laagtes bestaat uit typerende lintbebouwing. Het buurtschap Thuserhof kan meer worden gekarakteriseerd als een kleinschalige bebouwingskern. Asenray, Thuserhof, Straat, Spik, Maalbroek en de bebouwing rondom de Kloosterhof verschijnen reeds op vroeg-negentiende-eeuwse kaarten.

De velden zijn in het algemeen vruchtbare rivierkleigronden, tegen de Melickerheide aan zijn echter ook meer zandige echte oude bouwlanden met een dik humeus dek te vinden. Het geheel is zeker reeds eeuwenlang in cultuur. De velden zijn zeer open en licht golvend met enigszins slingerende wegen en zonder veel opgaande begroeiing. In de dalen met opvallende steilranden liggen plasjes, natte weilanden en populierenbosjes.

Het lagere zandgrondengebied tussen Asenray en Rijksgrens, is pas rond de eeuwwisseling ontgonnen uit een nat heide- en vengebied dat kwelwater krijgt van het Duitse hoogterras. Het gebied is grootschalig en recht verkaveld en heeft weinig opgaande begroeiing. Ten zuidoosten van Asenray bevindt zich een groot zwak glooiend zandgrondencomplex, dat weer wat hoger is gelegen. Bebouwing komt voor bij de grensovergang en als enkele verspreide boerderijen in de buurt van de grens met het oude land.

Figuur 2: Kaart van gebied in 1923 (100 jaar geleden) waar oude structuren zichtbaar zijn.

Bijzondere landschapselementen

De Maasnielderbeek is een Middenlimburgse terrasbeek waarvan het stroomgebied grotendeels gelegen is in het middenterras, en het plangebied Roermond-Oost doorkruist. De oorsprong van de beek bevindt zich in het gebied "Het Veen", ter hoogte van de Beatrixhoeve (in eigendom van schapenhouderij 'de Wassum'). Circa 12 kilometer verderop mondt de Maasnielderbeek uit in de Maas. Het gedeelte van de Maasnielderbeek tussen het gehucht Straat en de Roermondse Wirosingel heeft in 1993 een herinrichting ondergaan. De beek passeert op dit traject twee monumentale boerderijen namelijk "Heisterhof" en "Kloosterhof". De beekloop ligt hier in een brede terreinlaagte begrensd door een steilrand aan de zuidzijde. Deze morfologie is ontstaan doordat hier gedurende de laatste ijstijd in het laat-pleistoceen de Maas heeft gestroomd waarbij een terrasrand is gevormd.

Er zijn twee zijtakken die water aanvoeren naar de Maasnielderbeek. De eerste is de Gekkengraaf die bij Asenray in de Maasnielderbeek uitmondt. Deze zijtak voert water van de in Duitsland gelegen Lüsekamp af. De tweede is de Spickerbroeklossing die zich bij de Maasnielderbeek voegt in het gehucht Straat. Het langgerekte broekgebied vormt een bijzonder element gekarakteriseerd door groenstroken en waterpoelen.

Foto 1: de Spickerbroeklossing

In het stroomgebied van de Maasnielderbeek liggen de rijksmonumentale boerderijen 't Heisterhof en 't Kloosterhof. Daarnaast bevinden zich nog meerdere karakteristieke oude woonhuizen, schuren of boerderijen in het plangebied zoals onder andere Straterhof, Gasthuishof en Cornelishof. Zij zijn al dan niet geclusterd in de oude gehuchten Spik, Straat, Thuserhof en Maalbroek.

Foto 2: Historische boerderij Heisterhof, gebouwd in 1765.

De interactie met Nationaal Park De Meinweg

Het Nationaal Park De Meinweg is in 2021 gestart met een transitieproces. Het Rijk wil dat Nationale Parken in Nederland doorgroeien naar grotere parken welke niet alleen bestaan uit een natuurkern van zeer hoge kwaliteit (de huidige begrenzing van Nationaal Park De Meinweg) maar ook omliggende gebieden bevat die de verbinding kunnen vormen naar andere natuurkernen. In het geval van NP De Meinweg is de ambitie uitgesproken om het Nationaal Park uit te breiden met het Roerdal (ten Zuiden) en het Swalmdal (ten Noorden). Deze ambitie betekent dat het landelijke gebied tussen de stad Roermond en de Duitse grens bij het Nationaal Park De Meinweg gevoegd wordt.

Waar Nationaal Park de Meinweg op verschillende vlakken van hoge waarde is voor het gebied, is daarnaast de totale samenhang van regionale elementen die een uniek landschap creëren; in economisch, ecologisch en maatschappelijk opzicht. De focus van het transitieproces gaat dan ook voorbij de grenzen van het huidige Nationale Park. Als uitloopgebied van het Nationaal Park, zal ontwikkeling van Roermond-Oost een enorme bijdrage leveren aan de transitieopgave van het Nationaal Park.

Aandachtspunten in het gebied

Aandachtspunt binnen het projectgebied benoemen we voornamelijk in het stroomgebied van de Spickerbroekklossing waar een aantal oude vuilstortplaatsen liggen.

Hoofdstuk 2 Initiatieven voor gebiedsontwikkeling

Er zijn grote maatschappelijke opgaven die in het buitengebied spelen: de transitie van de landbouw, klimaatadaptatie, energietransitie, stikstofproblematiek. Het Rijk beoogt deze opgaven integraal aan te pakken via het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

Werkgroep GORO is geworteld in Roermond-Oost. De uitdagingen in het gebied worden dagelijks beleefd. Binnen Werkgroep GORO betekent dit inspiratie voor verbetering. Onze ideeën zijn samengevoegd in een projectenlijst: op dit moment benoemen we 32 projecten! Deze zijn onderverdeeld naar de volgende thema's:

- A. Natuur & Landschap
- B. Water & Klimaat
- C. Landbouw
- D. Recreatie & Toerisme
- E. Infrastructuur
- F. Economie
- G. Participatie & Educatie
- H. Energie

Als GORO geloven we in een integrale aanpak van het gebied, waarbij alle bovenstaande thema's elkaar versterken en verbonden zijn.

In onderstaande overzicht treft u een summiere uitwerking per project aan. Er zijn ideeën voorgesteld welke met andere partijen (zoals het Waterschap) afgestemd dienen te worden. Bovenal is de lijst met projectideeën een *dynamische lijst* welke nog verder uitgebreid kan worden met initiatieven uit de gemeenschap, passend binnen de grenzen van het projectgebied en de geformuleerde ambitie.

A. Natuur & Landschap

Binnen het thema Natuur & Landschap beschrijven we de bouwstenen/projecten en de doelstellingen waar we per bouwsteen aan bijdragen.

A1	Natuur- & bosontwikkeling & aanleg (begeleidende) landschappelijke beplanting (o.a. (natuur)verbindingszone langs Duits-Nederlandse grens (Asenray-buitengebied). Beschrijving: Met dit project willen we bijdragen aan het realiseren van ecologische hoofdstructuur, door het verbinden van Meinweg richting N-2000 gebied het Swalmdal (noordelijk), uitbreiden en instandhouden van beschermd vogelgebied, mogelijkheden voor waterberging en daarmee het tegengaan verdroging. Deze bouwsteen past naadloos bij de visie van terreinbeheerders en Natuur en Milieu Federatie (NMF). Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Natuurherstel VHR (vogel- en habitatrichtlijn) - Connectiviteit - Herstel watersysteem - Realisatie nieuw bos - Groen-Blauwe dooradering <i>De benoemde locatie is indicatief/beoogd. Uit nader onderzoek (bijvoorbeeld LESA) moet blijken wat de meest geschikte locatie is.</i>
A2	Het koppelen van natuurgebieden in het buitengebied van Asenray. Beschrijving: In het buitengebied van Asenray zien we een aantal kleinere gebieden met natuur , zoals gebieden gelegen langs de Maasnielderbeek en de Spickerbroeklossing (westzijde Asenray). Door deze gebieden te koppelen kan er een robuustere structuur ontstaan. Deze bouwsteen past naadloos bij de visie van terreinbeheerders en NMF. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Connectiviteit - Groen-Blauwe dooradering <i>Uit nader onderzoek (bijvoorbeeld LESA) moet blijken hoe dit concreet zal worden ingevuld.</i>
A3/A4/A5	Het aanplanten van diverse groenstructuren waaronder hagen, heggen, houtwallen, bomen(rijen). Beschrijving: Binnen het projectgebied zien we veel kansen voor aanplanten van groenstructuren welke zorgen voor herstel van biodiversiteit (ecologische waarde) en het verbeteren van de landschapsbeleving buitengebied Roermond-Oost. Voor het aanplanten van hagen liggen er reeds een aantal concrete ambities op grond van GORO-leden, waar bovendien reeds een start is gemaakt (zie 'Inspiratieproject hagen' verderop in dit document) en verder zal worden uitgebreid (A3). Tevens herstel van knotwilgenlaan in het buitengebied Asenray-Oost (Duiperweg veldweg) (A4) en aanplant van hagen en houtwallen (A5). Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Groen-Blauwe dooradering - Beleving

	- Biodiversiteit - Cultuurhistorie <i>Uit nader onderzoek (bijvoorbeeld LESA) moet blijken hoe dit voor het gehele gebied zal worden uitgerold.</i>
A6	Beschermen/uitbreiden en inpassen van het leefgebied van de das (Maasnielderbeek oevers) Beschrijving: Langs de oevers van Maasnielderbeek zien we een aantal dassenburchten en regelmatig vaststellingen van de das. Met geplande woningbouw langs de oevers van de Maasnielderbeek (40 RVR kavels in Asenray) komt het leefgebied van de das verder onder druk te staan op deze specifieke locatie. Aanvullend dient voor het projectgebied overkoepelend rekening gehouden te worden met bescherming/uitbreiding en inpassen van het leefgebied van de das (Maasnielderbeek oevers) Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Leefbaarheid - Soortenbescherming <i>Tevens willen we in kaart brengen en onderzoeken op welke manier we het leefgebied kunnen versterken voor soortenbescherming, denk bijvoorbeeld aan: patrijs, ijsvogel, boerenwaluw, vleermuis, steenuil, e.a.</i>
A7	Mogelijkheden voor (natuurlijke) inrichting tracé Delta Rhine Corridor Beschrijving: In het kader van natuurcompensatie/landschapsfonds willen we onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor (natuurlijke) inrichting van het tracé Delta Rhine Corridor. Buisleidingen van de Delta Rhine corridor doorkruisen het buitengebied aan de oostelijke zijde van Asenray. De plannen voor het aanleggen van nieuwe buisleidingen voor aanvoer van waterstof, chemische stoffen en stroom richting het Ruhrgebied en Chemelot in Geleen hebben een grote impact op het gebied. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Biodiversiteit - Connectiviteit
A8	Mogelijkheden voor natuurcompensatie industriepark Javelin Park (Niederkrüchten) Beschrijving: Direct aan de oostelijke kant van het projectgebied, in het Duitse Niederkrüchten, zijn vergevorderde plannen om de voormalige militaire luchthaven om te turnen tot een industriezone (in totaal 170 Ha). Direct grenzen aan Natura 2000 gebied en Nationaal Park de Meinweg, inclusief beschermd vogelgebied, heeft dit aanzienlijke milieueffecten en enorme impact op het gebied. Bovendien gaan t.p.v. de huidige vliegbasis (al langere periode buiten gebruik) leefgebieden verloren. Deze effecten dienen objectief in kaart te worden gebracht en te worden gecompenseerd. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Biodiversiteit - Groen-Blauwe dooradering - Soortenbescherming

A9	Erfbeplanting Beschrijving: Gezamenlijk met de gemeenschap Asenray (inwoners) bekijken we de mogelijkheden voor erfbeplanting. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Biodiversiteit - Soortenbescherming - Leefbaarheid - Beleving - Participatie
A10	Groen in en rond de kern Asenray Beschrijving: Gezamenlijk met de buurtraad Asenray (Comité van Samenwerking) bekijken we de mogelijkheden voor meer groen in en rond de kern van Asenray. Op dit moment zien we slechts beperkte aandacht voor groen in en rond de kleine kern. Voornamelijk bij nieuwe bouwplannen is er mogelijkheid om dit mee te nemen ten behoeve van de uitstraling en landelijk karakter van ons leefgebied. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Biodiversiteit - Soortenbescherming - Leefbaarheid - Beleving - Participatie

Inspiratieproject Thuserhof

‘Goed voorbeeld doet goed volgen.’

In buurtschap Thuserhof zijn initiatiefnemers en GORO-leden Pieter van Melick, Brenden Keon en Louis Cox al concreet aan de slag gegaan met de aanplant van hagen door het buitengebied. In het voorjaar van 2023 hebben ze 2 km gemengde haag aangeplant. Gezamenlijk willen ze dit project verder gaan uitrollen, om daarmee ook anderen te inspireren het gebied samen aantrekkelijker te maken.

B. Water & Klimaat

Binnen het thema Water & Klimaat beschrijven we de bouwstenen die we als kansen zien. Deze bouwstenen zullen nog nader met het waterschap besproken moeten worden. In onderstaande overzicht treft u een verdere uitwerking per bouwsteen/project aan en de doelstellingen waaraan de bouwstenen bijdragen.

B11	Klimaatbuffer het Spickerbroek (of elders) Beschrijving: Natuurlijke klimaatbuffers zijn gebieden waar natuurlijke processen de ruimte krijgen. Ze leveren een bijdrage aan een klimaatbestendig Limburg. Ze maken het mogelijk de gevolgen van droogte en overstromingen beter op te vangen. Planten en dieren kunnen er hun gang gaan (verhoging biodiversiteit). De natuur als spons! Samen met gemeente Roermond en Waterschap Limburg werken we aan herstel van kwelgebieden (bijv. langs de Duitse grens), verbetering van bodem en water en koppeling van natuurgebieden met veel ruimte voor natte natuur. Deze natte natuur werkt als een spons. In perioden met veel regen neemt het gebied water op, zodat in droge perioden dit water langzaam kan worden afgegeven. Het risico op wateroverlast en het effect van langdurige droogte in de omgeving wordt daardoor kleiner. In het Kempen-Broek in Weert hebben Natuurmonumenten en ARK Natuurontwikkeling reeds veel ervaring opgedaan. Van deze kennis zullen we zeker gebruik maken! Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Biodiversiteit - Klimaatadaptatie - Groen-Blauwe dooradering - Herstel watersysteem - Waterveiligheid - Educatie - Recreatie - Natuurontwikkeling
B12	Natuurlijke inrichting Maasnielderbeek. Beschrijving: Realisatie natuurlijke Bufferzone en ecologische verbinding. Op het aantal tracés zijn er reeds ontwikkelingen gedaan om Maasnielderbeek een meer natuurlijke inrichting te geven. In overleg met het Waterschap willen we dit verder uitbreiden waar mogelijk. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Groen-Blauwe dooradering - Herstel watersysteem
B13	Behoud + herstel restanten Oude Maasmeander Beschrijving: De Peelrandbreuk die van Herkenbosch via Asenray richting De Peel loopt heeft ervoor gezorgd dat de Maas in Midden-Limburg sterk meandert. De loop van de Maas is hierdoor vaak veranderd. Aan de oostzijde van Roermond ligt een oude Maasmeander. In deze oude Maasmeander liggen enkele waterpartijen welke oude restanten zijn van de vroegere loop van de Maas. Deze waterpartijen kunnen versterkt en benut worden voor verbetering biodiversiteit, klimaatadaptatie en recreatie. <i>Zie volgende pagina</i>

	Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Groen-Blauwe dooradering - Herstel watersysteem - Biodiversiteit - Klimaatadaptatie - Educatie - Recreatie
B14	Herstel duurzaam grondwatersysteem Beschrijving: Door het water in de kwelgebieden langs de landsgrens niet direct af te voeren met drainage en greppels maar deze gronden te vernatten en het grondgebruik hier op af te stemmen. Indien de grond te nat wordt voor agrarisch gebruik kan deze ingezet te worden voor een combinatie van meerdere doelen zoals Groen-Blauwe dooradering , energieopwekking, recreatief medegebruik. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Groen-Blauwe dooradering
B15	Het realiseren van een natuurlijk beekstelsel Beschrijving: Door de aanwezigheid bevers in de beken worden dammen gebouwd die er voor zorgen dat aangrenzende agrarische percelen wateroverlast krijgen. Deze schade afhandelingen kosten veel tijd en veroorzaakt irritatie. Het is wenselijk om (een deel van) de aangrenzende percelen om te zetten naar natuur en de agrariërs goede landbouwgrond elders te bezorgen waardoor het conflict duurzaam wordt opgelost. Kavelruil is hier als instrument nodig. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Herstel watersysteem - Biodiversiteit - Klimaatadaptatie - Groen-Blauwe dooradering

C. Landbouw

De voornaamste economische activiteiten in het buitengebied van Asenray-Oost zijn gericht op landbouw. GORO-leden en lokale boeren zoeken actief naar manieren om de landbouwtransitie vorm te geven om zo bij te dragen aan het verbeteren van bodemkwaliteit, waterkwaliteit en biodiversiteit. Met bestaande projecten worden er al stappen ondernomen richting 'kringlooplandbouw', denk daarbij aan het Bokashi project, biologische teelt en er is een CSA-tuin gerealiseerd. In onderstaande overzicht beschrijven we de bouwstenen en doelstellingen waaraan deze bijdragen.

C16	Ontwikkelen van en integreren van biodynamische en regeneratieve landbouwconcepten Beschrijving: Het ontwikkelen en integreren van biodynamische en regeneratieve landbouwconcepten welke worden ingepast in het landschap (landschapselementen); bijvoorbeeld mixed farming, CSA (Community Supported Agriculture), lokale compost, reduceren/eliminieren kunstmest. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Biodiversiteit - Gezonde bodem - Groen-Blauwe dooradering - Economie - Participatie
C17	Ontwikkeling Voedselbos in Asenray-Oost Beschrijving: Het realiseren van 5 hectare Voedselbos (permacultuur) locatie n.t.b. in Asenray-Oost. Het voedselbos moet zich gaan richten op een aantal pijlers: - Onderzoek en educatie naar haalbaarheid en toekomstbestendigheid van alternatieve vormen van landbouw/voedselproductie (nieuw business model) - Educatie voedselproductie voor (school)kinderen (voedsel groeit niet in de supermarkt) - Gemeenschappelijke functie: verrijking voor de lokale gemeenschap (Asenray en omgeving) in vorm van gezamenlijke plant- en oogstactiviteiten en ontwikkeling van biodiversiteit en landschap - Versterken biodiversiteit Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Biodiversiteit - Gezonde bodem - Groen-Blauwe dooradering - Economie - Participatie
C18	Begrazing buitengebied met Hereford runderen Beschrijving: Inzet van Hereford runderen in het buitengebied Roermond-Oost voor (regeneratieve) begrazing. Daaraan gekoppeld de opzet van een beheerplan voor natuurgebieden met inzet van lokale agrariërs. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Biodiversiteit - <i>Zie volgende pagina</i> - Gezonde bodem - Beleving

	- Landschap - Economie - Participatie
C19	Langjarig natuurbeheer door lokale agrariërs Beschrijving: Agrariërs hebben een functie in het beheer van ons landschap. Het is wenselijk dat de zorg voor het buitengebied ook neergelegd wordt bij de agrariërs die in het gebied wonen en werken. Door deze agrariërs in te schakelen bij het beheer van natuurgebieden (begrazing), het verwerken van organisch materiaal (maaisel) en het afsluiten van langjarige contracten kunnen deze agrariërs hun bedrijf toekomstbestendig maken en voldoen aan de gewenste extensivering met een economisch perspectief voor hun bedrijf. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Beleving - Landschap - Economie - Participatie

D. Recreatie & Toerisme

Recreatie & Toerisme beschrijven we de bouwstenen/projecten en de doelstellingen waar we per bouwsteen aan bijdragen.

D20	Natuurpoort / Nieuwe (toegangs)poort Nationaal Park De Meinweg Een nieuwe toegangspoort direct aan de rand van de stad, welke vanuit Roermond centrum direct met het Nationaal Park wordt verbonden via het binnenstedelijk traject van de IJzeren Rijn en daarnaast ook eenvoudig en snel vanaf de A73 bereikt kan worden. De toegangspoort dient als bezoekerscentrum en als transferium voor toeristen van buiten de regio. De nieuwe toegangspoort moet zorgen voor een betere beleving van het gebied en gaat in op o.a. educatie en voorlichting, participatie, recreatieve activiteiten (o.a. horeca) en werken/werkgelegenheid. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Educatie - Participatie - Voorlichting - Beleving - TOP (toeristisch overstap punt) - Horeca / workshops / activiteiten - Gezondheid / beweging (bootcamp) - werken/werkgelegenheid (economie)
D21	Route Pieterpad / Kwaliteitsslag recreatieve infrastructuur / dorpsommetje Verbeteren van route van het huidige Pieterpad door het gebied. Het verleggen van het pad parallel met de Spickerbroekklossing en gebruiken van de onderdoorgang onder de N280. Hierdoor realiseren we betere verbinding met horeca/recreatie (zoals Spikkerdal) (en is er een dorpsommetje te creëren in combinatie met project 3). De passage onder de N280 kan ook benut worden voor het creëren van meer beleving van recreatieve routes en educatie via het verstrekken van informatie over het belang van de passage voor natuur en milieu. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Verbetering recreatieve routestructuur (beleving) - Leefbaarheid (dorpsommetje) - Water / beekherstel - Educatie <i>Mogelijkheden voor alternatieve route voor het Pieterpad.</i>

D22	Verbetering recreatieve ontsluiting Plantage Blankwater Plantage Blankwater is een pleisterplaats gelegen in een landschappelijk aantrekkelijk gebied wat zeer geschikt is voor extensieve recreatie. De enige recreatieve route die langs Blankwater loopt dwingt de wandelaar/fietser om gebruik te maken van het viaduct bij de grens om de N280 over te steken. Het gebied direct aan de andere kant van het viaduct is echter landschappelijk niet aantrekkelijk om te wandelen/fietsen. Door een nieuwe recreatieve route aan te leggen langs Boesheide en de N280 te passeren via de onderdoorgang van de Maasnielderbeek, wordt de connectie tussen Plantage Blankwater en de kern Asenray / het gebied Roermond Oost verbeterd en zal het gebied Blankwater door meer recreanten bezocht worden, zodat de recreatieve druk op kwetsbare gebieden zoals Swalmdal en Meinweg kan worden verminderd. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Verbetering recreatieve routestructuur - Versterking economie - Spreiding recreatie - Leefbaarheid (dorpsommetje) - Kwaliteit bestaande natuur (ontzien daarvan) door zonering
D23	Versterking van de routestructuren voor wandelen & fietsen, ruiters & menbers, thematisering van routenetwerk realiseren, en MTB-route optimaliseren. Door routestructuren te versterken is er een betere koppeling tussen natuurgebieden Melickerheide/Luzenkamp met Haambroek/Spickerbroek/Blankwater (en verder noordelijk Swalmdal). Zowel in buitengebied ten Oosten als ten Westen van Asenray ontbreken wandelpaden, routenetwerken. Om beleving van het gebied te verbeteren, de identiteit meer tot uiting te laten komen en te voorzien in een stukje educatie is het thematiseren van routes wenselijk. Door bestaande structuren in het gebied in kaart te brengen en verbeterpunten aan te brengen dragen we bij aan leefbaarheid, gezondheid en uitnodigen tot bewegen (dorpsommetje) en recreatie. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Verbetering recreatieve routestructuur (beleving) - Leefbaarheid (dorpsommetje) - Gezondheid - Educatie

E. Infrastructuur

In onderstaande overzicht beschrijven we de bouwstenen/projecten voor het thema Infrastructuur en benoemen we de doelstellingen waar we per bouwsteen aan bijdragen.

E24 Ontsluiting buitengebied Asenray

De A73 vormt een barrière voor de inwoner van de stad Roermond om het projectgebied in te trekken en hier te recreëren. Het projectgebied is door de aanleg van de A73 en N280 geïsoleerd geraakt. Er is slechts één viaduct over de A73 beschikbaar om met de auto het gebied te bereiken. Daarnaast is er nog wel een fietsbrug over de A73. Het optimaliseren van de verbinding met Roermond (stad) zal zorgen voor een betere leefbaarheid en versterking van de economie (bereikbaarheid) in het projectgebied. Specifiek punt van aandacht is de verkeersveiligheid op de Bovenste Schraagweg (smalle landweg met veel verkeer gedurende “spitsuren” en tevens fietsroute voor schoolkinderen.

Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen:

- Leefbaarheid
- Verkeersveiligheid
- Versterking economie (bereikbaarheid)

De A73 vormt een barrière tussen Roermond (stad) en het landelijk gebied ten Oosten.

F. Economie

In onderstaande overzicht beschrijven we de bouwstenen/projecten voor het thema Economie en benoemen we de doelstellingen waar we per bouwsteen aan bijdragen.

F25	Lokale 'supermarkt' (zonder personeel) Naar voorbeeld van Oogst (https://www.oogst.shop/) in Asenray, waar lokale ondernemers hun producten kunnen aanbieden in korte keten, ten behoeve van lokale inwoners van Roermond. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Economie - Participatie - Duurzaamheid
F26	Lokale voedselproductie (slow food, healthy food). Voor afzet in korte keten worden samenwerkingen gezocht met lokale afnemers zoals restaurant. Dit geeft invulling aan duurzaamheid alsmede beleving. Horecagasten weten waar hun voedsel vandaan komt en hoe het geproduceerd is. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Economie - Participatie - Duurzaamheid
F27	Pluktuin Het inrichten van een perceel als bloemen pluktuin waarbij gewerkt wordt met een abonnement voor zelfpluk. Mogelijk samenwerking met lokale bloemisterijen. In de pluktuin wordt pesticide- en kunstmestvrij gewerkt. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Economie - Participatie - Duurzaamheid - Biodiversiteit
F28	Afzet wol lokale schaaпsherder Van schaaп tot schaaп; wol van lokale herders gaat nu naar de stort... Er worden opties gezocht voor verwerking en vermarkten van dit regionaal natuurproduct. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Economie - Participatie - Duurzaamheid

G. Participatie & Educatie

In onderstaande overzicht beschrijven we de bouwstenen/projecten voor het thema Participatie & Educatie en benoemen we de doelstellingen waar we per bouwsteen aan bijdragen.

G29	Museum / expositie over IJzeren Rijn (150 jaar in 2029) Museum / expositie over de geschiedenis IJzeren Rijn & geologie van het Nationaal Park De Meinweg. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Educatie
G30	Participatie project Samenwerking zoeken met lokale bedrijven, educatieve instellingen (hogescholen en/of universiteiten) voor onderzoek, experimentele projecten, en bijdrage aan het gebied/lokale gemeenschap door bedrijven. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Participatie

H. Energie

In onderstaande overzicht beschrijven we de bouwstenen/projecten voor het thema Energie en benoemen we de doelstellingen waar we per bouwsteen aan bijdragen.

H31	Energie-opwekking Mogelijkheden voor het opwekken duurzame energie voor lokale gemeenschap (coöperatie, participatie) passend in het gebied. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Energietransitie - Participatie
H32	Energie-opslag Mogelijkheden voor energie-opslag in het gebied te combineren met natuur (voorbeeld Ecovat: www.ecovat.eu). Ecovat is een groot ondergronds buffervat gevuld met water, waarmee je warmte en koude op kunt slaan en later weer gebruiken. Door het overschot aan duurzaam opgewekte energie op te slaan en in te zetten in tijden van schaarste, wordt duurzame energie optimaal gebruikt. Door de grote opslagcapaciteit en efficiëntie kun je energie zelfs opslaan over de seizoenen heen. Boven de grond kunnen ontwikkelingen plaatsvinden ter ondersteuning van biodiversiteit/natuur. Doelstellingen: Deze bouwsteen levert een bijdrage aan de volgende doelen: - Energietransitie

Hoofdstuk 3 Transitieproces en projectorganisatie

De beschreven initiatieven zijn uiteenlopend qua complexiteit en concreetheid wat verschillende aanpak en tijdsplanning met zich meebrengt. Een aantal meer 'eenvoudige' projecten zijn reeds gestart of kunnen op korte termijn (2024) gestart worden, om op redelijk korte termijn al mooie resultaten te kunnen presenteren. Denk aan projecten als de aanleg van groenstructuren/hagen, maar ook als het gaat om de landbouwtransitie zijn in het gebied al mooie eerste stappen gezet die kunnen worden uitgebreid.

Om te komen tot een duurzaam geborgd transformatieproces zijn echter ook project overstijgende onderdelen van groot belang. Onderzoek en analyse van deskundigen dienen inzicht te geven zodat de juiste ontwikkelingen op de juiste locatie in het gebied plaats krijgen. Concreet benoemen we daarbij de volgende methoden en middelen:

- 1) Het uitvoeren van een **LESA** (Landschap Ecologische Systeem Analyse) voor het volledige projectgebied. De invloed van het landschap is bepalend voor het succes van het (natuur)herstel. Een LESA geeft inzicht in de do's and don'ts op basis van de historie, ecologie en geografie van het gebied. Onderdeel van de LESA zijn tevens
- 2) **Cultuurhistorische analyse** en
- 3) **Hydrologische analyse**.
- 4) **Vrijwillige kavelruil**: Binnen werkgroep GORO is uitgebreide expertise aanwezig op dit gebied. Zie ook de toelichting in praktijkvoorbeeld 'Vrijwillige kavelruilen Gemeente Weert'.

Vrijwillige kavelruilen als belangrijk middel in gebiedsontwikkeling

Vrijwillige kavelruilen zijn een belangrijke tool in een gebiedsontwikkelingsproces. Veel grond in het plangebied is in eigendom bij de Gemeente Roermond en bij enkele leden van onze Werkgroep GORO. Dat maakt wellicht een (snelle) verkaveling iets makkelijker.

In het plangebied zijn een aantal percelen in eigendom/pacht van agrariërs die hun bedrijven niet in het plangebied hebben, maar in het gebied ten noorden van het Nationaal Park De Meinweg (NP De Meinweg), namelijk in de gemeente Roerdalen en wellicht Echt-Susteren. Deze agrariërs maken gebruik van de Stationsweg, welke van noord naar zuid dwars door het NP De Meinweg loopt. De vervoersbewegingen dwars door het NP De Meinweg zijn minder gewenst en leiden voor de gemeente Roerdalen tot een jaarlijks terugkerende kostenpost, omdat deze weg onderhouden dient te worden om de (steeds groter wordende) landbouwmachines een doorgang te bieden.

Eén of meer op te zetten vrijwillige kavelruilen, zouden tot het volgende resultaat kunnen leiden:

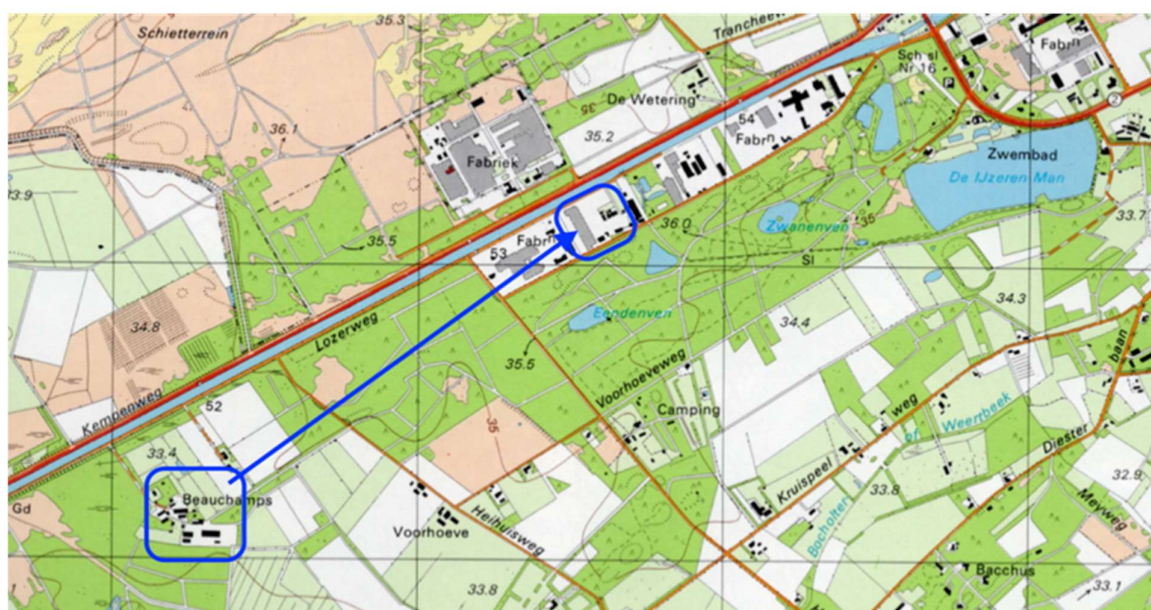
- herverdeling van grondposities binnen het plangebied, waarmee de grondpositie voor meerdere eigenaren op de "juiste plek voor de juiste functie" komt te liggen,
- grondposities van stoppende (of reeds gestopte) agrariërs inzetten voor een agrarische structuurversterking van blijvende (agrarische) bedrijven of voor het invullen van andere functies (bijvoorbeeld natuurontwikkeling of recreatieve ontwikkelingen),
- streven om agrariërs (afkomstig uit de gemeente Roerdalen) te faciliteren met grond dicht bij hun bedrijven aan de noordkant van het NP De Meinweg (= agrarische structuurversterking),

Voorbeeld uit de praktijk: Vrijwillige kavelruilen Gemeente Weert

Een belangrijke succesfactor in een gebiedsontwikkeling is dat de juiste ontwikkeling op de juiste locatie komt te liggen. Dit is o.a. te realiseren via het instrument van **vrijwillige kavelruilen**. In het verleden zijn in de Provincie Limburg meerdere vrijwillige kavelruilen met succes afgerond.

Eén van de mooiste resultaten is behaald in de Gemeente Weert, namelijk de verplaatsing van het Straalbedrijf Cuijpers. Het project is uitgevoerd onder coördinatie van GORO-lid Peter van Soest. Het straalbedrijf was gelegen in het natuurgebied “Kruispeel” (onderdeel uitmakend van het grensoverschrijdende natuurpark “Kempen-Broek”) en is in 2016 verplaatst naar het industrieterrein gelegen aan de Lozerweg (zie onderstaand topografisch kaartje).

De vrijgekomen locatie is vervolgens ingericht als natuur (zie 2 onderstaande foto's).

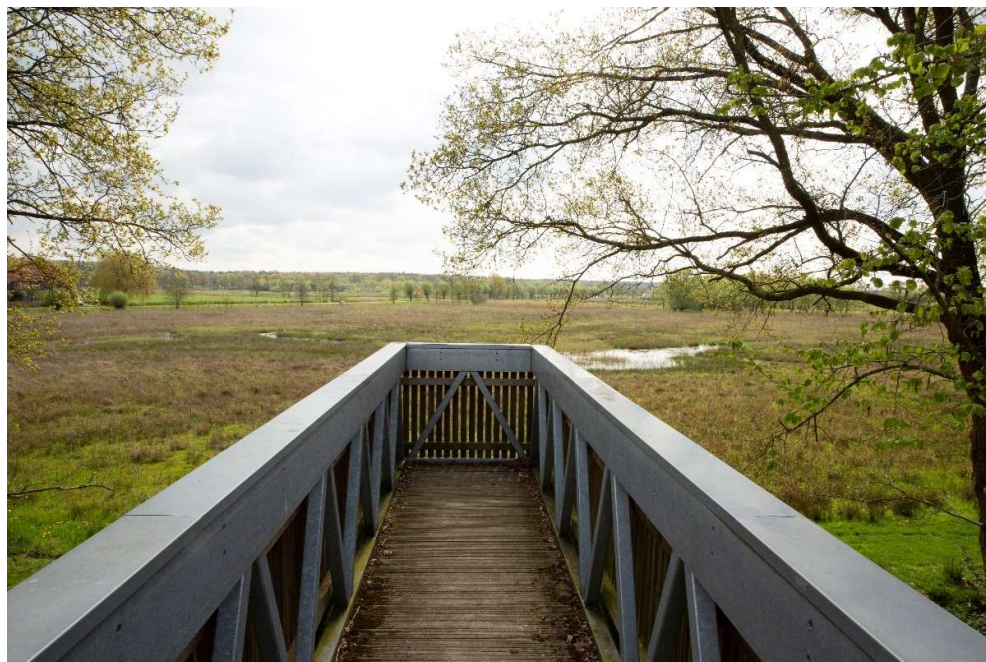
Tot Slot

Op 14 februari 2023 ging de werkgroep GORO van start, de eerste bijeenkomst ‘met de voeten op tafel’. Allemaal deelnemers uit hetzelfde gebied, eenieder met ideeën over het transformeren en verbeteren van hun gezamenlijke leefomgeving. Al snel waren we als groep overtuigd: samen komen we verder en kunnen we écht het verschil gaan maken. Het startsein voor een mooie samenwerking was gegeven.

Er is een beweging in gang gezet, door krachten te bundelen, elkaar te blijven inspireren en te bouwen aan een netwerk willen we deze beweging verder laten gaan en zo de transformatie van Roermond-Oost stap voor stap realiseren. We organiseren de participatie van het gebied om invulling te geven aan de doelstellingen die er liggen. De gemeenschap staat daarbij centraal.

Dit startdocument is een eerste uitwerking van de ambities voor Roermond-Oost. Het is tot stand gekomen op basis van gesprekken die we met elkaar en in de gemeenschap hebben gevoerd, met ondersteuning en inhoudelijke begeleiding van OnsWCL. De eerste verkennende gesprekken met Gemeente Roermond en de Provincie Limburg hebben ons verder geënthousiasmeerd. De potentie en mogelijkheden die er liggen in Roermond-Oost zijn omvangrijk. Door met elkaar te blijven samenwerken op een basis van **vertrouwen**, kan werkgroep GORO de kar blijven trekken om verbetering te realiseren: voor het gebied, de natuur, mens en dier.

Werkgroep GORO wil volle kracht vooruit!

Natuurontwikkeling Asenray-Oost nabij schapenboerderij 'De Wassum'